

Numărul 36. Oradea-mare 6/18 septembrie 1898. Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Noaptea de octombrie.

Alfred de Musset.

POETUL.

Nebuna-mi suferință s'a risipit ca visul ;
Iar dusa-i amintire nu pot s'o semuiesc
Decât cu nori de ceață, ce, sub întredeschisul
Ochiu blând al aurorei, în roaună se topesc.

MUSA.

Ia spune-mi ce-ai avut, poete ?
Și care griji, care secrete
De mine, vai ! te-au despărțit ?
Care durere-atât de-adâncă,
Necunoscută mie încă,
Făcutu-m'a să plâng cumplit ?

POETUL.

Un josnic dor, pe care ori-ce creștin îl știe ;
Dar, când în suflet simte ăst dor nețermurit,
Așă e omul : crede, în oarba-i nebunie,
Că nimeni, înainte de el, n'a suferit.

MUSA.

Un dor nu poate josnic fi,
Decât în josnică simțire.
Aștept dar o destăinuire
Ce, crede-me, ți-ar folosi.
Nu fii ne-ncrezător. Vorbește.
Știi că tăcerea se-nrudește
Cu Moartea. A destăinui
Un pês ascuns, e-o mângăiere,
Și-ades' o vorbă-are putere
De remușcări a ne ferii.

POETUL.

Dac' aş începe-a spune întreaga-mi suferință,
Nici eu nu știu ce nume să-i dau ar trebui.
Iubire ? Nebunie ? Mândrie ?-Obicînuință ?
Precum nu știu anume nici cui i-ar folosi.
Cu toate astea, iată : să-ți povestesc 'nainte,
Fiind-că sîntem singuri în fața sobei stînd.
Ia lira, vino-'ncoace și lasă a mea minte
Să se deștepte-'ndată ce te-o simți cîntînd.

MUSA.

Nu-'ncepe încă povestirea.
Răspunde-'ntei : ești vindecăt ?
Nici nu te-ascult, — dac' ai păstrat
În pieptu-ți ura, sau iubirea.
Știi că eu ănsu mi ți-am cerut
Să-ți curm durerile vrășmașe ;
Dar nu vreau să me faci părtaș
A patimei ce te-a pierdut.

POETUL.

Atât e de departe chinuitoarea-mi boală,
Încât la ea când cuget, adesea me-'ndoesc :
Și când me uit la vremea aceea, o vîd goală,
Iar uneori, în locu-mi, un chip străin zăresc.
Deci, să n'ai grije, Musă. Las inspirării sfinte
Încrederea mea toată. E dulce-a lăcrămă,
E dulce a surîde, când îți aduci aminte
De relele, pe care le poți ușor uită.

MUSA.

Precum, veghiînd, se-'nclină muma
Spre leagănu-unui prunc iubit, —
Tot astfel eu me-'nclin acuma

Pe-’est stn, de care m’ai lipsit.
 Ți! Lira mea nerăbdătoare,
 Cu note slabe, plângătoare,
 Așteaptă taina să-i arăți,
 Și-n razele tremurătoare,
 Ca o ușoară arătare,
 Trec umbrele din alte dăți.

POETUL.

Dile de lucru! Țile senine!
 Singurătate, ce-atât iubesc!
 Odae scumpă! me-’ntorc în fine
 Să-ncep iar lucrul și să trăesc!
 O, ziduri goale! Lampă iubită!
 Scaune rupte! palatul meu!
 Nemuritoare musă!.. Slăvită
 Fie puterea lui Dumnezeu!
 Să mai cânt iarăș! S’arăt ce, poate,
 Nu se citește în ochii mei.
 Să dau pe față cât reu ne poate
 Face privirea unei femei.
 Căci fu femeie, — poate-ați ghicit-o,
 O, scumpi prieteni! — Femeie fu
 Acea pe care eu am iubit-o,
 Ca sclavul mâna care-l vîndu.
 Jug greu! Sub tine îmi fu sleită
 Și tinerețea și tot ce-aveam!
 Și totuș, lângă a mea iubită,
 Pe-al fericirii plai rătăciam.
 Când către sară, noi doi, agale,
 Plecam departe și ea cântă;
 Când umbra vr’unui copac din cale
 Cărarea strîmtă ne arătă;
 Par’ că-i simt corpul, o Doamne sfinte!
 Cum se-nmlădie, cum tremură...
 Destul!.. Nici vorbă să-mi dea prin minte
 Ce tristă soarte me așteptă.
 Cerul, se vede că de-o victimă
 Avea nevoie. Me pedepsi
 A lui mânie, ca de o crimă, —
 Fînd-că-ncercasem ferice-a fi.

MUSA.

A amintirilor icoană
 În gândul teu a resărit.
 Dar pentru ce te pun pe goană
 Niște imagini ce-au pîerit?
 De ce te-aprinzi? De ce, cu ciudă,
 Trecutul ți-l tăgăduiești?
 Dacă ursita ți-a fost crudă,
 Amorul stîns când ți-l privești,
 De ce la rîndu-ți nu zimbești?

POETUL.

Nenorocirei mele vreau să-i zimbec. Da, musă!
 Ți-am spus: vreau, fără patimi, să-ți povestesc pe
 rînd

Necasurile, visul, delirul ce-a mea buză
 A ars, — tot, arătându-ți cum, în ce loc și când.
 Eră, Țiu bine minte, pe toamnă, într’o noapte
 Noroasă și urită, cam ca acum. La geam
 În treacăt, vîntul rece, cu-a lui sinistre șoapte,
 Îmi legăna-ntristarea ce-n mine ascundeam.
 Stam, singur, la fereastră, iubita așteptându-mi.
 Cu toate c’al meu suflet afară ascultă,
 Simții întei o frică ființa inghețându-mi
 Și-n urmă bănuiala că densa me-nșelă.
 În ulița pustie n’ardaa nici o lumină.
 Rar, c’o lanternă-n mână, vedeai trecînd drumetii.
 Ar fi gândit ori-cine, că cineva suspină,
 Când vîntul da un gemet, isbindu-se-n păreți.
 Nu șciu, vorbind la dreptul, ce neagră presimțire
 Gîndirea mea-ngrijată atunci o-ngenunchia.
 Șciu înse că zadarnic cercai să-mi vin în fire
 Și tremuram, când cîsul fatal se-apropia.
 Nu mai venia. Trist, singur, cu fruntea abătută,
 Cu ochii plini de lacrimi, priviam la drum mereu,
 Și nu ți-am spus văpaia, dorința ne-’ntrecută,
 Ce aștîta această femeie-l sinul meu.
 Mi se părea în lume că numai ea există.
 Și, fără ea, o clipă n’aș fi putut trăi.
 Mi-aduc aminte totuș că-n noaptea-aceea tristă,
 Ca lanțul să-l înlătur de mii de ori voi.
 De-o mie de ori poate vîdăi că-i necinstită
 Și măsurai tot reul ce mi-a pricinuit.
 Dar vai! a frumuseței ei vecinică ispita
 Ce rele și ce chinuri nu mi-ar fi risipit!...
 Se lumine de Țiuă. Sdrobit de oboseală,
 Pe colțul de fereastră simții că așipesc.
 Deschid în urmă ochii, și, ca-ntr’o amețală,
 Privirile-mi trezite spre stradă rătăcesc.
 De-odată, la răsuciuțel înguste alicioare,
 Aud venind un sgomot de pași... Sînt pașii ei!
 O, Doamne! Fie-ți milă!.. E ea!.. O vîd!..

Apare...

Se-apropie... Și intră!.. — De unde vii? Ce vrei?
 „Și ce-ai făcut as’ noapte?.. Cin’ te-a adus acasă?
 „Ești corp, până la Țiuă, pe unde l-ai tîrit?
 „În vreme ce-am plîns singur, femeie nemiloasă,
 „În care pat zimbit-ai și la al cărui găt?..
 „Vicleano! Îndrăsneațo! Cum de e cu puțință
 „Ca gurei mele, gura-ți să-ncerci s’o mai întinzi?
 „Ce cauți? Prin ce sete, voești a mea ființă,
 „Cu brațe ostenite, în cursa ta s’o prinzi?
 „Fugi! Pieri din ochi-mi, spectru! Ce-a fost, să nu mai fie!
 „Întoarce-te-n mormîntu-ți, dacă te-ai deșteptat!..
 „Me lasă tinereța să-mi uit pentru vecie,
 „Și, cugetînd la tine, să-mi Ție: poate-am visat!“

MUSA.

Taci! Cătă de te liniștește!
 A tale vorbe frică-mi fac.
 Din rana-ți sîngele țîșnește

Și n'aș vrea iar să ți-o desfac.
Atât de-adâncă? Și-n viață
Durerile, ca sloi de ghiață,
Atât de greu se pot topi? . . .
Copile! Șterge de pe lume
Nenorocitu-acela nume,
Pe care nu vreau a-l roști.

POETUL.

Rușine ție, suflet, care
Trădarea-'ntâi mi-ai desvilit,
Și de mânie și oroare
Aproape m'ai innebunit!
Rușine ție, rea femeie,
Al cărei blestemat amor
Mi-a stins și ultima scântec
A primăverei fără nor!
Surisul teu, a ta privire
Corupătoare, al teu glas, —
Ele me fac spre fericire
S'arunc blestem la ori ce pas.
Fiind-că prea erai frumoasă
Speranța mi s'a dus sburând;
Și, dacă plânsul mut me lasă,
E fi'nd-că te-am vădut plângând!
Rușine ție, crudo, care
Un biet copil ai înșelat,
O inimă, ce, ca o floare,
Spre-a te iubi s'a deșteptat!
Găsind-o fără apărare,
Eră ușor s'o porți cum vrei.
Dar mai ușor era, îmi pare,
Să-i lași iluziile ei.
Rușine ție! Ești isvorul
Celor dintâi nenorociri!
Prin tine-'ntâi simțit-am dorul
Și-ale lui crude tânguirii!
Și lacrimi vărs fără-'ncetare.
Și nimeni nu le va seca,
Căci isvorese din rana, care
În veci nu se va vindeca.
Dar, cel puțin, să mi se spele
Adâncu-'ntregei mele firi,
Și să topese astfel în ele
Îngrozitoarele-amintiri.

MUSA.

Destul, poete! Dacă, lâng'-o necredincioasă,
Ilusia-ți chiar numai o ți a vîrșuit,
Când îmi vorbești de dînsa, blestemu-n lături lasă:
Nu-ți necinsti iubirea, de vrei să fii iubit.
De crești că e sforțare prea mare pentru tine
Să treci peste-o greșală a semenilor tei,
Alungă ura. Dacă vești că iertarea vine
Prea-'ncet, sau nici odată, — atuncea, uită. Cei
Din cimitir, în cripte se odihnesc în pace.
Tot astfel doarmă-n suflet un simțiment uitat.

Tot ce e-'ntr'astă lume în tină se preface.
Sicriul unei inimi să stea neturburat.
De ce, în povestirea nenorocirii tale,
Vești numai vise stinse și-amoru-ți amăgit?
Crești tu că Provedința lucrează fără cale?
Și Dumnezeu, de geaba crești tu că te-a lovit?
În contra loviturii, mânia deci ți-'nfrână,
Căci inima ta, numai lovind-o s'a-'ntărit.
Tot omul e o calfă, durerea-i e stăpână,
Și nu-ți cunoști puterea cât timp n'ai suferit.
În viață e o lege, — o lege aspră poate,
Dar lege de când lumea: — botezu-l vom primi
De la nenorocire, cu prețul cărei toate
Și tot ce e pe lume se poate dobândi.
Un fruct, ca să se coacă, îți cere ținlic roauă.
Un om, îți cere lacrimi pentru-a pute trăi.
Simbolul bucuriei e-o creangă frântă-n două,
De ploaie încă udă și gata a-'nflori.
Nu ții că nebunia ți-o simți că-i vindecată?
Nu ești fericit, tiner? și viața nu-i a ta?
Plăcerile ușoare, ce-n cale te desfată,
De n'ai fi plâns, ce farmec ar mai pute avea?
Când în amurg, pe iarbă, în flori mirositoare,
Cu vechii tei prieteni stai liniștit și bei, —
De n'ai ști cât de scumpă e veselia, oare
Ai mai ciocni tu, vesel? Ai mai glumi cu ei?
Ți-ar mai plăce verdeața, livezile, câmpia,
Sonetele, Petrarca, al pasărilor cânt,
Sculptura, Michel-Angel, Shakespeare și poezia,
De n'ai găsi în ele cutare simțiment?
Ai mai gustă tu oare o dulce melodie,
A nopților tăcere, sau șoapta undei reci,
Le-ai mai gustă tu, dacă dușmana insomnia
Nu te făcea să cugești la tristul somn de veci?
De ce te plângi? Ce cauți? Ce vrei? N'ai o iubită!
Și, când adormi, strîngînd-o la sînu-ți de foc plin,
Durerea tinereții, aiurea rătăcită,
Nu face al ei zimbet să-ți pară că-i divin?
Nu mergeți împreună să ve plimbați agale,
Prin funduri de pădure, pe margini de isvor?
Și, către sară, umbra copacului din cale
Nu mai arată drumul ori-cărui călător?
Nu simți și-atunci în brațe, sub razele de lună,
Un corp cum se-'nmlădie? Și, de-ai vedé trecînd
Prin față-ți fericirea, șoptindu-ți „noapte bună“, —
Pe urmele ei, oare n'ai alergă, cîntînd?
Ce mai dorești dar? Mîna nenorocirii tale
Ți-a re-'nviat nădejdea. De ce, ca un nebun,
S'alungi obiceiunța cu clipele-i de jale
Și să urești durerea ce te-a făcut mai bun?
Copile! Plînge-o! Plînge-o pe-acea necredincioasă,
Ce-a stors atâtea lacrimi pe-obrazii tei roșiți!
Prin ea știi câte urme o suferință lasă;
Ea te-a-'nvățat secretul celor ce-s fericiți.
Menirea i-a fost tristă, căci poate, cine știe,
Ea te-a iubit, — și numai Destinul te-a zdrobit.

Șciind ce-nseamnă viața și-a arătat și ție.
Ați, alta gustă fructul, din chinul ei rodit,
S'a risipit ca visul iubirea ei nebună.
Vedea că porți o rană, dar n'o putea tăia.
În lacrămile sale, nu tot eră minciună,
Și, chiar de-ar fi fost, plânge-o! căci ați iubești
prin ea.

POETUL.

Așa e. Ura-i blestemată.
Prin corp florii simt trecând,
Când astă viperă-nsetată
O veți din inima-ți mușcând.
Ascultă dar! Sub cer cu stele,
Fii martoră la jurământ;
Pe ochii scumpi ai dragei mele;
Pe bolta-ngustului pământ;
Pe Venerea, scânteetoare
Ca tremurând mărgăritar,
Ce-aruncă raze scilpitoare
Spre rătăcitul marinar;
Pe-a Creatorului grădină;
Pe bunătatea lui de sfânt;
Pe razele din luna plină,
Când galeș cată spre pământ;
Pe lacrămile dimineții;
Pe iarba verde; pe păduri;
Pe ne-ntrecuta forță-a vieții;
Pe sînul tinerei naturi; —
Te isgonesc din a mea minte,
Amor, ce nu vei mai trăi,
Misterioase jurăminte
Care-n trecutu-mi veți dormi! . .
Iar tu de-odinioară, care
Prietenă diceai că-mi ești,
În astă oră de uitare
Îți iert greșelile-omenești.
Între noi doi, de-acum se curmă
Tot ce eră. Remânem reci.
Cu astă lacrămă din urmă,
Îți dic adio, pentru veci.
— Și-acuma, blondă visătoare.
Iubită musă, să cântăm!
Poveștile-nveselitoare
Ca-n tinerețe să gustăm.
Grădina, de la cer așteaptă
Întârziatele lui zori.
Vin-o, iubita de-mi deșteaptă,
Și vin-o să-i culegem flori.
Natura mândră admiră-vom
Din somnu-i când se va trezi,
Și, ca și ea, reînviă-vom
Când soarele va răsări! . . .

HARALAMB G. LECCA.

Coșul cu cireși.

I

 numiau Cireșica. Și știți de ce? Pentru că de mică, între o păpușe, prăjituri și cereși, ar fi ales cireșile.

Chiar din leagăn, arătase o mare poftă pentru fructele acestea plăcute și tremurase din tot corpul, ori de câte ori mama ei scuturase dinainte-i un buchețel de cireși.

Copilă, și-apoi fată, simțise o mare nerăbdare până la coacerea cireșilor și viața ei se strecură fericită în acest sezon plăcut pentru ea.

Soarele făcea reu de nu cocea de două ori pe an cireșile! Ar fi putut să facă aceasta pentru dânsa!

Adesea vecinii și flăcăii din sat, vedând-o tăcută, pe când cosea pe pragul casei, îi diceau, siguri de respunsul ei:

— Cireșico, nu ești mulțumită astăzi.

Ea răspundea cu un zimbet care dispărea repede:

— Știți bine că nu sunt mulțumită decât în vremea cireșelor.

Ceea ce Cireșica nu pricepea, eră că de ce ta-seu nu plantase un cireș frumos în fundul grădinei.

Când ar fi venit vremea cireșilor, ea și-ar fi cules rochiile sub umbra cireșului mirositor; crăcile lui s'ar fi mișcat în giurul ei cu șgomotul pe care-l face fășiitul mătăsei și ea ar fi simțit o bucurie mare vedând cum se roșesc acele fructe plăcute, atârinate d'asupra capului seu, ca niște lacrămi mari de sânge.

Totuș, tatăl, în urma atâtor stăruinți, se hotărî să facă pe placul Cireșichii; plântă un cireș; dar eră mic încă și anul trecut d'abiă dase cinci-deci de foi și trei fructe.

Până ce să-i crească rămurile cari să formeze ca o umbrelă de frunze și până ce să plângă, în lacrimi frumoase roșii, mai multe coșuri de cireși, Cireșica urmă să mânânce, cum venia iunie, din cireșile vecinilor.

Căci, la țară, aceasta nu se consideră ca o hoție.

Nimeni nu se miră vedând cete de copii, de flăcăi, de fete și chiar de oameni mari la cireșile altora.

Toată lumea are dreptul, precum au și paserile cerului, să culeagă aceste fructe gustoase.

Și erau trei fete în sat, Maria, Leana și Cireșica, cari se iubiau foarte mult. Câte trele, cum se inseră, se duceau pe dealul din marginea satului, unde erau numai cireși.

Se urcau în pomi, mâncau până se săturau, și-apoi întocmai ca flăcăii, petreceau bombardându-se cu cireșile.

Rîsete și țipete de: „Aoleo!” răsuna într'una și ecoul se repetă în depărtare.

Une-ori se rupea câte o cracă și fetițele se pomeniau jos una peste alta, cădute pe iarba moale.

De și simțiau dureri, totuș rideau făcând haz una de alta.

Ș-apoi coborau dealul cântând, cu busunarele pline de cireși pentru acasă, cu pîrul falfâind în vînt, cu ochii strălucitori de bucurie.

Aceasta eră cea mai cerească vreme pentru Cireșica.

Cântă de dimineața până sara; se băgă de seamă că e mai trandafirie, mai sîrguitoare la lucru, mai veselă ca o privighetoare.

P E M A L U L M Ă R I I .

Vecinii și flăcăii treceau pe dinaintea ușei ca să-i dică :

— Ești mulțumită, Cireșico ?

— Cum să nu? dicea fata ridând; e vremea cireșelor.

Și dacă mama ei, care o adora, ar fi cunoscut o țară minunăță în care cireșile sînt totdeauna coapte, s'ar fi dus acolo să trăiască pentru fericirea Cireșichii.

II

Cu toate astea, tinera se apropiă de douăzeci de ani și inima ei eră ca un trandafir din maiu a cărui rouă n'a bătut-o păsările.

Oh! ce ochi frumoși avea!

Sosise vremea și părinții se gândia u s'o mărite.

Cireșica nu eră bogată, dar îi plăcea lucrul, cosea mai bine ca toate fetele, țesea și brodă ca o dîină și eră frumoasă ca frumusețea.

De aceea nu e de mirare că mulți flăcăi din partea locului umblau după dînsa.

Se vorbiă că Ion Radu, băiatul rotarului, vrea s'o ceară de nevastă, dar fiind-că nimeni n'o veșuse cu el, și fiind-că ea nu dîsesse nici-odată nimic, nimeni nu da creșmînt acestor vorbe.

De altfel, Cireșica nu-și consultase inima până acum.

Totuș, fiind-că venise vîrsta în care trebuia să îngrijească de viitorul ei și fiind-că părinții sei, cari îmbetrâneau, doriau un ginere din tot sufletul, făgădui să aleagă un soț demn de dînsa, de oare-ce împliniă douăzeci de ani,

În anul acela pomii îmuguriră de timpuriu, dar înfloritul din aprilie fu așa de prost că chiar cireșii n'avură decăt câteva floricele albe în vîrful rîmurilor.

Vînturi reci și un îngheț târzielnic luă apoi și ce mai rămăsese din flori.

Și flăcăii satului, în totdeauna veseli, cu toată reutata vremei, începura să ridă de tinera fată pe când treceau pe dinaintea ușei ei:

— Cireșica n'o să ridă anul acesta! Nu sînt cireși de loc. Ce nenorocire pe biata fată!

Numai Ioan Radu nu rîdea de Cireșica ș-o salută cu mare respect.

Dar uite că Cireșica se îmbolnăvi greu pe la începutul lui maiu.

Unii diceau:

— E bolnavă de dragoste!

Alții murmurau:

— A muncit prea mult!

Glumeții rideau:

— Din pricina cireșelor!

În scurt, medicul constată o oboseală mare care cerea odihnă și îngrijire neapărată.

Prea multa muncă din timpul iernei o zdrobise. Simția o toropeală în tot corpul și brațele și picioarele par că erau legate.

Ședînd pe scaun, Cireșica petrecea lungile zile de maiu perdută în visuri liniștite și nehotărîte, cari-i făceau să-i palpitate inima.

Și se gândia mai ales că nu erau cireși în anul acela!

Oh! nu erau fructele acelea gustoase cari sîngerau în dinți și a căror carne eră atât de dulce buzelor!

Se sfîrșiseră și acele alergături nebunatică de pe deal, ș-acele jocuri plăcute cu tovarășile ei fericite! Se sfîrșiseră toate acele zile senine!...

Totuș, acum, când se simția puțin mai bine, i se părea Cireșichii că un coș cu cireși ar fi vindecat-o pe deplin.

Dar anul eră sărac, părinții sei strîmtorați, cireșile prea scumpe, și ea își ascundea pofta care creșcea din zi în zi tot mai mult.

III

Într'o zi, tinera fată se găsi întărită; obrazii ei înfloriau.

— Ah! dacă aș avé numai un buchet de cireși! exclamă ea tare, ne mai putîndu-se stăpîni.

În aceeași clipă un tîner se ivi la colțul drumului; el se îndreptă spre casa părinților Cireșichii.

— Uite, Ion Radu, dîse muma. Vine să afle de sănătatea ta.

Ion avea un coșuleț. Foi de viță acoperia conținutul ca un șervet verde.

Salută pe cele două femei, cu înfățișarea mai emoționată ca totdeauna.

— Ți-am adus ceva, Cireșico, dîse dînsul.

— Ești prea bun, dîseră cele două femei; întră Ioane:

Întră.

— Uite, urmă el, un coșuleț cu cireși. Sînt cele dîntîu de peste an. Nu sînt multe, dar am creșut că ele au să-ți facă plăcere, Cireșico.

Pusese coșulețul pe masă, lângă fereastră deschisă, și ridicase foile; o mulțime de cireși, mari ca niște pete de sânge, se iviră la razele soarelui.

Ioan își învîrtia sfios căciula în mâni pe când femeile nu mai puteau de bucurie.

Cireșica începă să dea din mâni ca un copil, și avă această exclamațiune naivă și recunoscătoare!

— Va să dică me iubești mult Ioane?

Se roși puțin, — pe când ea plîngea, — ne șciind de ce, fericită, — și încet:

— Oh! da Cireșico! murmură dînsul.

Apoi, urmă o tăcere mare.

IV

Cireșica se vindecă.

Nu mai avea nevoie să-și consulte inima.

De aceea, când grăul fuse copt, ea își puse o rochie albă frumoasă, și într'o duminică luă pe Ion pentru coșul lui cu cireși.

DUMITRU CÂMPULUNGEANU.

Numai ocupându-te, poți scăpa de vițiile trîndăviei.

*

Ca să fii fericit, îți trebuie judecată sănătoasă; trebuie să fii mulțumit cu prezentul, ori cum ar fi, și să șcii a iubi ce ai, trebuie ca judecata să te facă să găsești farmec în ori și ce situație.

*

Adevărul e ca un grăunte mic de tot, el zboară în aer și cade cine șcie unde; acolo se îngroapă sub gunoai și într'o zi se iveșce sub formă de fir de iarbă. Un trecător îl vede, îl ia și-l arată lumii întregi.

*

E o artă ca să șcii să-ți ascunzi cugetarea vorbind, și să-ți dai pe față tăcînd.

Gerhart Hauptmann.

(Urmare.)

În anul 1889 ajunse Hauptmann prin drama „Înainte de răsăritul soarelui“ care se joacă prima-oadă pe „Scenă liberă“ din Berlin, de-odată renumit, și fu proclamat prin revista literară modernă („Freie Bühne“) „scena liberă“ ca cel mai mare talent dramatic din școala tineră. Drama aceasta fu prima încercare pe terenul acesta, dar tehnica artistică, dialogurile pline de viață, deslegarea întrebărilor ardețoare ale timpului nostru, privirea adâncă până în miseriile mai înfiorătoare ale clasei muncitoare, tradează pe gânditorul serios, analișatorul psihologic, artistul însuflețit.

Tablou după tablou în legătura cea mai strînsă, ținute în colorile cele mai întunecate, trec înaintea ochilor noștri, ce 'n adevărul lor trist, în francheța lor drastică, ne îngrozesc.

O familie bețivă și degenerată. Toți sînt de ciurma beției infectați, numai Elena, o fată blîndă, și sînțtos desvoltată scapă de inficierea boalei care domnește în familie, prin o 'ndepărtare timpurie din casa părintască. Dar lipsită de ori ce proaptă morală, cade jertfă influențelor stricătioase ale împregiurimei casnice. În Loth în care sperează că va află un tovarăș iubitor și fidel, se înșală. Omul acesta rece, declară, cu toată dragostea care o simte cătră Elena, a o părăsi, la cuvintele amenințătoare ale doctorului Schimmelpfenig, care-l desmîntă a intră într'o astfel de familie. De giaba-s rugămintele ei ferbițați: „Nu te du! Numai nu me părăsi. . . nu te du Alfred! Totul s'a sfărșit dacă te vei duce odată, lăsându-me părăsită.“

Loth inse o părăsește, căci convins de vițiul cliromoniei, e absolut decis, simte datoria sfîntă, ereditatea care a făcut-o, a o transportă întocmai pe descendenții lui.

Catastrofa e cu atît mai sdruncinătoare, că nu aceia se prepădesc care pînă la măduvă sînt de putrediciunea morală mâncați; ci Elena, unicul element sînțtos și curat. Ea cade jertfă vițiului ereditat, fără a fi vinovată, ca o rosă de-abia desfăcută, sub bruma otrăvicioasă a unei nopți reci. Precum arată Zola în „Omoritorul“, Ibsen în „Nora“ și „Stafiile“ lui, astfel vedem și aicea jertfele și urmările triste ale alcoolului, ale boalelor ereditate.

În drama aceasta simțim pulsul timpului. Toate problemele prezentului sînt atinse și analizate, caracterele vițioase poartă toate simptoamele semnificative ale boalelor de timp. Ele sînt produsele încrucișerilor curentelor diferite care mișcă și agitează societatea modernă. Prin ele a rostit Hauptmann cuvîntul mare de pe buzele prezentului. Unul dintre persoanele mai singulare și caracteristice e Loth, prin care vorbește individualitatea autorului mai mult: „Lupta mea este o luptă pentru binele tuturor, eu numai atunci voi pute să fiu fericit. cînd toți oamenii în giurul meu vor fi mulțămîți, ș-atunci nu ar fi permis să vîd nici boală, nici sărăcie, nici sclăvie, nici trivialitate. Eu numai ca ultimul m'aș pute pune la masa gata — Lupta în interesul progresului îmi procură îndestulare. — Nu este, de exemplu un lucru, întors, cînd acel ce lucrează în sudoarea feței sale, flămîndește, și leneșul trăește în abundența cea mai luxuriosă!“

Vorbele acestea le rostește într'un discurs cu Elena. Cînd îl întreabă pe urmă: „Cum ai ajuns la toata acestea? Toate sînt așa de simple, și totuș nu le putem află!“

Loth răspunde: „În decursul desvoltării mele, prin discuții cu amicii, prin lectură, prin meditație proprie. Prima perversitate am observat-o ca copil mic. Odată am mințit, ș-am mîncat o bătaie ștrașnică de la tata. Dar nu peste mult, călătorind cu el pe tren, observai că și tata minte fără a-și face vr'un scrupul; eu eram de cinci ani, dar tata spuse conductorului, că sînt numai de patru, pentru a obține favorul prefului de jumătate.

„De altă dată îmi spuse învățătorul: „Fii sîrguincios și brav, și-ți va merge bine în viață.“ — Dar cînd de curînd observai că omul acesta m'a învățat o perversitate. Tatăl meu eră cinstit și onest, și un alt om de nimic, un infam care și acuma trăește ca om bogat, l-a înșelat cu mai multe mii de taleri. Tocmai la acest infam, care avea o fabrică mare de săpun, trebuia tatăl meu de necaz împins, să între în lucru. Tatăl meu eră săpunar și locuiam lângă fabrică. Din ferestrele odăii puteai să privești în curtea fabricei. . . Aicea am vîdut și multe altele: Eră un lucrător care a muncit cinci ani în fabrică. În urmă a început a tuși ș-a slăbi foarte tare. . . îmi aduc aminte cum povestiă tata la masă: „Burmeister, așa-l chemă, capetă oftică dacă mai remâne în fabrica de săpun. Și medicul i-a spus-o!“ — Omul acesta avea opt copii și slăbit, istovit cum eră, nu putea să afle nicăirea vre-un loc mai reu. . . Într'o după amiață caldă de vară, se chinuia în curtea fabricei c'o roabă de var. Eu stam tocmai la geam și observai cum stă în loc. . . și iarăș stă în loc, pînă cînd cădă ca mort peste pietri. — Fug în jos, vine și tata și alți lucrători, dar de-abia mai răsufliă, și gura lui eră plină de sânge. Ajutorăm să-l ducă în casă. . . dar înainte de-a ajunge cu el în odăe, a și sfărșit. — Și omorul se pedepsește ca o crimă, dar după asta mi s'a luminat mie în minte, că numai formele mai ușoare ale omorului n'au legi.“

O desperare răbdătoare, o deprimare amară, simptoamele unei boale vițioase, incurabile, care-ți face impresia a te află într'un spital, zace în fisiognomia fiecărui, și lațul miseriilor ș-a greutăților fizice e prea tare de-a-l pute rupe; el mînăncă tot mai adînc în părțile bolnave, pînă cînd totul cade în ruine.

Drama „Înainte de răsăritul soarelui“ fu dedicată tineriilor scriitori naturaliști Arno Holz și Johannes Schlaf, autorii lui „Papa Hamlet“ cu cari trăi Hauptmann într'o amicitie plăcută ca student în Berlin.

În anul 1890 apără „Serbarea păcii“ o catastrofă familiară. Disonanțele cele mai șipătoare, contraste fizice și psihice desvoltate și analizate pînă la extrem, înfățișate în colorile cele mai negre, caracterizează drama aceasta.

Și aicea o familie decădută, bolnavă, și aicea un element care printr'o energie mai mare a voinței, a rezistenței morale, se eluptă din giurul infect, părăsind casa părinților. La întoarcere în mijlocul familiei, după un interval de șase ani, fără a avé presimțirea cea mai mică, că din ce neam infect se detrage, cade în fața stărilor triste, prăbușit de-o putere internă, secretă.

Și aicea joacă convingerea despre vițiul moștenirii o rolă însemnată. Tehnica amintește la Ibsen, căci și aicea este o taină ascunsă, care numai în decursul piesei, rînd pe rînd prin cuvinte 'ntunecate, se explică spectatorului.

Autorul ajunge înse la acea convingere, unde vede că farmecul unui amor adevărat, e mai tare decît ori ce reu ereșit.

Tata paralic, pătimește de mania de-a fi prigonit, tiranizează în dispoziția lui iritată nevasta și copiii, până la extrem, până când ori ce legătură familiară e nimicită.

Aceasta-i starea în care află Wilhelm casa părințască la reîntoarcere. El este logodit c'o fată dragă-lasă și sănătoasă. Dar acum îi cade legătura de la ochi, acum mărturisește iubitei Ida ce blăstem zace pe casa lor și pe el, din ce părinți se trage, îi spune păcatele lui, cum ocrotind pe mamă sa, a ridicat pumnalul și-a lovit pe tata lui... încheiând cu cuvintele: „e o crimă din partea mea că ești aicea, cu atât mai mult o crimă, pentru că nu numeră ca crimă“...

Astfel îi descopere el sub chinurile cele mai mari sufletești, toate unghiurile înfloritoare ale casei părințești; dar Ida, în dragostea ei mare, trece peste toate c'un zimbet nepăsător. Ea îl stringe la pept c'o patimă ferbinte spunându-i: „Atât de drag vreau să te am Wilhelm!.. De-odată ved scop și țintă. Ah, sunt de tot confusă! Atâta te compățimesc. Dar cu cât te compățimesc mai mult, cu atât me bucur mai mult. Pricepi tu ce înțeleg? Eu voesc... eu îmi inchipui, că totul aș pute da ce ți-a lipsit... toată dragostea care ți-a lipsit... ți-aș pute-o cu prisos reîntoarce“...

Între Wilhelm și fratele seu a isbutit o ură sêlbatică de la incidentul unde a lovit Wilhelm pe tata iritat; de-abia se împacă frații mâniași, și mânia veche iarăși izbutește între ei. Causa e norocul care-i suride lui Wilhelm prin căsătoria nouă cu Ida. În fața cerțelor lor, tata bolnav e cuprins de spaima că fiul iarăși vrea să-i lovească, încât inebunește în dispoziția lui atacată, și moare în curênd.

Toate scenele sunt desemnate c'o putere pregnantă, uimitoare, c'o psihologie adâncă, c'un naturalism drastic. Toată lupta internă a lui Wilhelm, tot septicismul și convingerea lui despre puterea succesiunii, toată frica lui, că el, odrasla unei familii bolnave, căsătorit cu o fată sănătoasă, nu va pute să întemeieze o casă sănătoasă, sunt așa de natural predate, încât te sguide până'n adâncul sufletului. Dar în urmă învinge sentimentul arđtor al iubirii, speranța într'un viitor fericit, și Wilhelm se căsătorește cu Ida, în mâinile ei își pune soartea nesigură!

Toate caracterele afară de Ida, sunt produse, mai bine ăis stêrpituri ale anomaliilor sociale, rezultatele triste ale boalelor moștenite.

În lucrarea aceasta ne înfățișează autorul un tablou al deceniului nostru, în toată goliciunea și cruđimea lui, descoperind toate părțile mâncate de otrava corupției.

Drama e dedicată cunoscutului romancier „Fontane“, s'a jucat prima dată pe „scenă liberă pentru viața modernă“. A produs multă senzație în toate orașele, câștigând autorului pretutindena simpatii și popularitate. „În această dramă te frapează mai ales un lucru, cum ăice G. Brandes, care se vede și în alte opere ale tinerei școli germane, anume că în fond sunt toți oameni buni și de treebă, dar fiind că nu se potrivesc, nu se înțeleg, traiul împreună în familie și relațiile nenorocite provocate prin aceasta, îi fac cruđi și rei“.

A treia piesă a lui Hauptmann e „Oameni singurateci“. Eroul acestei drame e Johannes Vockerat, un scrutător tiner care sfêrșește ca și Elena Krause din „Înainte de resăritul soarelui“ prin sinucidere.

Influențele dramei „Rosmersholm“ a lui Ibsen, sânt de netăgăduit. Germenele conflictului tragic nu mai zace înse în sângele familiei, în vițul moștenirii, ci în spiritul familiei, în natura psihică spirituală a persoanelor. Poetul străbate c'o măiestrie uimitoare până la nervii cei mai fini ai sufletului.

Johannes Vockerat se retrage în singurătatea țêrâncască de la lacul Muggel, spre a sfêrși prima lui carte despre problemele psiho-fisice. Aici îi naște nevasta lui tineră un copil. La botez sânt și părinții lor bătrâni invitați. Totul sfêrșește fără vre-un incident mai marcant. Dar Johannes devine din ce în ce tot mai sensibil, nervos și închis. Causele sânt contrastele între felul cum cuprinde el lumea și datinile de viață a nevastii, indiferentismul spiritual al ei față de lucrările și cercetările lui științifice.

Orizontul familiei se 'novează din ce în ce tot mai mult, până când iată, în atmosfera aceasta dureoasă, un oaspe nou. — O rusoaică din Germania, care în călătoriile ei de studiu ajunge în Zürich și din întemplantare și în villa lui Johannes Vockerat. Remâne la început la cină, apoi la prânđ, ăiua următoare, astfel trec sêptemâni, și ea n'a plecat încă din casa streină. Ajută nevastii tinere în lucruri casnice, închee cu doamna Käte amicitie, merge cu Johannes la plimbări, pe lacul frumos de la Zürich cu barca... luând interesul cel mai cald la lucrările lui de scrutător.

De-abia găsi Johannes în ființa aceasta un ecou dorit, cunoscut, legăturile devin între ei tot mai intime și calde. Presupusul, bănuiala celorlalți din casă, aduce ceva periculos, tragic în relațiunile acesteia, care au aparența tăcută a unei iubiri adânci, secrete. Fata rusă se vede în urmă silită să se despărțească de Johannes. Ea merge iarăși în depărtarea necunoscută de unde a venit.

Părăsit de amica, de unica ființă care l pricepea, alungat de receala femeii lui, pe care o vedea atât de indiferentă cu lucrările lui de știință, într'un moment al unei dispoziții sufletești turburate, se aruncă în lacul Muggel.

Natura aceasta problematică ne amintește în slăbiciunea voinței ei, care nu poate află nici o proapță morală spre-a se eluptă din cercul sentimentelor complexe, blasate, pe Werther al lui Goethe. Și acesta perđend într'un moment de tristeăță echilibrul sufleteșc, își trage un glonț în cap.

Autorul vrea să arete că între o femeie și bărbat pot fi relații și mai abstracte, mai 'nalte ca a dragostei, că nu-i numai „femeia“ ce ne atrage cătră sexul femeesc, ci și un ideal comun, o țintă spirituală, fără a pute fi vorba de-un sentiment egoist.

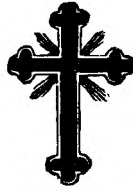
O parte tare interesantă din „mișcările emancipațiunii femeilor“ e aici rezolvată, prin contrastul unei femei inteligente și a unei neveste care are numai pentru dragostea sensuală pricepere. — Toate caracterele sânt în puține trăsături de condei desenate, dar cu o adâncime psihologică surprinđătoare. Acțiunea cea mai simplă și clară și totuș ce scene sguideitoare, ce efect dramatic. Drama aceasta a fost tradusă în multe limbi.

(Va urmă.)

TRAIAN MIHAIU.

SALON.

Împărăteasa-regina Elisabeta ucisă.

Sâmbăta trecută, la 10 l. c., s'a săvârșit în Geneva crima cea mai ticăloasă din sfârșitul acestui veac. Blanda și buna împărăteasă-regină Elisabeta a Austro-Ungariei, a fost ucisă de un anarchist.

Făcându-și cura la Nauheim, împărăteasa-regina se dusesse la Geneva, de unde în sâmbăta trecută voia să se întoarcă cu vaporul.

Eșind la orele 12 și 40 minute după mieznoapte din otelul „Beau-Rivage” spre a lua vaporul, un tiner în haine de muncitor a năvălit asupra-i aproape de vapor și i-a dat o lovitură în pept, apoi a tulit-o la fugă.

Totul s'a petrecut atât de repede, încât numai puțini au băgat de seamă că tinerul a izbit în împărăteasa, nimenea înse n'a vădit că acela avea în mână un pumnal.

Nici însaș Maj. Sa nu știe aceasta, căci întrebată la moment de dama-i de onoare care o însoțea, dacă simte ceva durere, a răspuns: „Nu. M'a lovit în pept. Mi se pare că a vrut să-mi fure orologiul”.

Într'aceste înse devini palidă, începând să șoșăie și să cadă. Cei din împrejurime o ridicară și o duseră pe vapor. Acolo își perdă conștiința; capită vaporului îi tăia corsetul cu cuțitul. Și numai atunci se descoperi că e rănită. Sânge înse n'a curs de loc.

Toate încercările de reînviere rămânând zadarnice, vaporul — care plecase — s'a întors la mal. Împărăteasa fu transportată la otel, unde medicii chemați constatară că e împunsă în inimă, dar neputând să-i ajute nimic — peste câteva minute muri.

Făptuitorul acestei cruzimi sălbatice a fost prins de doi birjari, cari l-au predat în mâinile poliției. Barbarul, fără să simtă nici o remușcare, eră vesel și cântă.

Întrebat, a răspuns că e anarchist; înse n'a voit să spună cine e.

S'a găsit înse la el o carte de militar, care arată că e italian născut la 1873 în Paris, acuma cu locuința la Parma și că numele lui este : Luigi Luccheni.

Mai târziu a spus că s'a dus la Geneva cu gândul să ucidă o persoană înaltă. El s'a gândit mai ales la Henric, ducele de Orleans, dar acela

plecase. Atunci auzi, că vine împărăteasa-regina Elisabeta pe care o cunoșcea și numai decât hotărî s'o ucidă. Încă de vineri începând a o pândi, dar nu găsi un privilegiu potrivit, până sâmbăta după mieznoapte când își îndeplini scârboasa faptă.

Monarcul aflând îngrozitoarea știre, a dis celor din giurul său: — Acesta e cialul cel mai dureros al vieții mele. Acum totul s'a săvârșit.

Iar mai târziu să fi dis :

— Nu este dar nici o durere în lume, de care eu să fi fost cruțat.

— E de neînțeles cum un om poate să atace o femeie, care toată viața sa n'a făcut nimenui nici un reu, decât numai bine.

Apoi îl podidiră lacrimile.

Vestea acestui omor grozav a umplut de durere și indignațiune toată lumea cultă și îndecosebi popoarele din monarhia noastră, căci suverana ucisă avea însușirile cele mai înalte.

Plină de iubire, bunătate și ori când gata să alineze suferințele bolnavilor; îmbătrânită în stima tuturor, suferindă de dureri trupești și sufletești, izbită în ce avea mai scump în lume, în dragostea ei de mamă; retrasă de sgomotul lumii și ferindu-se de valurile politice, — densa a fost impresorată de respectul și de devotamentul tuturor.

Cine ar fi putut să bănuieșă măcar, ca un om să ucidă p'o femeie care nu mai avea nici un rol politic, care nu făcea nimenui nici un reu, care cu sufletul frânt și cu trupul zdrocinat își trăia anii din urmă, jelindu-și bucuria cea mai mare, plângându-și viața! Un astfel de individ nu e vrednic să poarte numele de om, este mai crud decât animalele sălbatice.

Se înțelege dar că aceasta rușine a veacului a deșteptat pretotindeni durerea și disprețul cel mai mare. Atât din monarhie, cât și din toate părțile lumii, s'au trimis numai decât depeșe de condolență. Viena, Budapesta și toate orașele din monarhie, au îmbrăcat doliu, de pe case atârână flamure cernite și toate diarele apar în cadru neagră.

Trupul înbalsamat s'a transportat joi la Viena, unde înmormântarea se va face astăzi sâmbăta. Cu jale adâncă ne închinăm amintirii sale.

Încă ceva, me rog . . .

— După festivitățile de la Beinș. —

E liniște . . .

Cu multă plăcere, în cea mai mare tihnă, scormonesc printre jurnalele și foile adunate, după cum au sosit.

E o simțire singulară cum am așteptat raporturile, criticele despre festivitățile variate, aranjate în orașelul meu cam huiduit, mie cu toate aceste foarte drag. De grabă nici vorbă la cetirea lor; dori-am cu atenție a le mistui, și chiar un defavor la adresa beinșenilor nu mi-ar fi alterat propusul de-a lăsa caracterele să se plimbe trăgănat dinaintea ochilor mei. Nu-i vorbă, un colosal sânge rece trebuie la așa ceva. Dar acú am să mărturisesc șiretenia mea . . . Pentru Dumnezeu, n'aveți așa mare teamă de mine! Nici o primejdie la mijloc. Mi-am propus numai să fac — auđiti acolo — critica criticelor! Atâta tot.

Recunosc un adevăr. Teroarea între beinșeni resp. beinșene ar fi fost la culme, dacă dnii critici n'ar fi uitat proverbul „graba strică treaba“. Căci ce altceva ar fi însemnat „lipsa impulsului de-a divulga impresiile“, — dacă nu — critica cea mai aspră? Ve suntem foarte mulțămitori, pentru contra-dovadă.

Întău me ocup de foia apărută în „Tribuna“, (nr: 179) scrisă de Laetus, carele fuge de cetitori, simțindu-se cuprins de „un ceva“, ce ori cum, nu-i de nasul tuturora. O regină, regină ce-ai întreprins?! Îmi vine și mie să fug . . . Ei da, ho-ho, dacă o veți tulf toți de-a rëndul, ce va fi? aud par că strigându-se.

Ce mai isteț băiat a fost dnia lui și ce șiret, de-a o șterge, când cetitorii-i se mirau mai tare, așa pe neobservate! Păcălitului inșe nu-i trebuie două dăți, ca să fie cu atât mai treaz, deci astfel eu încă și prea la timp fui prinsă de guler adecătelea de rochiă. Înședar a se sbate, a se sbuciumă . . .

Îmi căđu apoi în mână „Telegraful Român“ (nr. 90.)

Cetind critica-raport, reu m'am necăjit. Eră pentru adevărul nehesitat spus, cam recreator pentru cei ee n'au participat la festivități. Și totuș nu pot rămâne cu declarațiunea în busunar, că scrisese „neunitului și nenumitului“ mult mi-au plăcut.

Adevărat. De la serata noastră până la cea din Șunturug distanță de un paș. (Înțeleg: ridiculul lungimei.)

Ah! e desperătoare asemnarea aceasta.

Singur cugetul ne consolează, că diletanții nostri pășind pe scenă fure întimpinași de public cu strigăte de: „Jos, jos!“ Nu cugetați, că aceasta esclamară e identică cu „abzug“. Departe ve fie gândul de la așa ceva! Eleganța, pășirea sigură și conșcie a dșoarelor delectante (aceasta numire scăpase din gura unui bun ascultător) au frapat auditorul din rëndurile mai îndepărtate și acela imboldit de admirațiune a strigat celor dinainte, cari se sculaseră în picioare spre a vedé mai bine. Nu exagerez. Spre pildă, cine n'ar fi dorit să vadă fenomenala copilă Aur. Cionca? Spre a vedé mai bine, toți începură a se sculá și astfel improvișându-se un paravan nedorit pentru cei de tot în fund, eră p'ací să izbucnească un resboiu.

Una inșe nu înțeleg. La sfērșit corul lui Diamandi urând publicului indulgent „Noapte bună“, oare unii nu i-au prevădit dispoșiția? Zeu nu știu.

Cât despre pavilionul ăl mare, unde s'a ținut balul? A fost foarte elegant; dar padimentul eră presărat cu pleavă de orz . . . Deci cultura n'a lipsit, dar emanciparea da.

Nu cugetați inșe că asta din urmă n'are aderenți. Aici în loc, se află un club femeesc „Trifoiu cu patru foi“. Devisa-i: „Totul pentru noi ênșine“. Ați fi presupus atâta egoism? Ori ce faci, de propriu interes să fii condus! Sic! (Șic, nu-i vorbă.)

Veți fi sigur curioși, iubiții mei cetitori, a șci căți membri avem. (Auleo m'am trădat Fac apel la ingeniositate-ve.

„Trifoiu“ e numele, „cu patru foi“ e anexul, căci patru nu-s decât petru. Așá dară, o foie, un membru.

President, vice-pres., cassar, secretar nu putem avé Pentru că:

Emanciparea e prea mare, să fie un president, când ficcare își simte demnitatea; prin urmare: titlul de vice-pres. nici că se poate sulevá.

Secretar? cine își va tradá secretele — oh mai cu seamă ale inimei! — Omul cu minte nu.

Cassarul neavând a încassá bani, secrete inșe neputend, lipsa lui nu se simte.

Controlor?

Se află în abundență. Numerul lor se ridică la cifra 4.

Căci fiește care se controlează.

Avem și statute. Cel mai remarcabil paragraf este:

1. §: Ca membru se primeșce în club, cel ce nu doreșce a fi.

Prin urmare suntem ferite de spor, mai cu seamă vorbă fiind de dame.

Bărbații?

Hm. Hm.

Iac așa în taină v'o șoptesc, că nici noi n'avem inimă de piatră, ș-apoi devisa . . .

(Și —

— șagalnic privesc ochii căprii, surid dulce cei vineți, apoi două părechi, negrii ca duhul-reu . . . aceea-s de un mister impenetrabil . . .)

Numita dar neunita ar avé și o interpelație „numitului și unitului.“ — Într'adevăr așa de vrăjit ai ramas de compatrioetele mele, de ți-ai pierdut — pardon — apetitul, ori peana? . . .

. . . Și iară mi se arată o fantoamă . . . e Amalasunda . . .

Am fost, ca chef-critic, aspră?! (?) Scusați-mă. Închipuiți-ve că ați visat numai.

E liniște . . .

Dar frumos, tare frumos ve rog, nu mi-o conturbați!

VIOARA DIN BIHOR.

Pe malul mării.

— La ilustrația din nr. acesta. —

Nevasta tineră așteaptă cu dor pe bărbatul ei dus peste mări. Ea merge la mal, poate o să zărească în sfērșit vaporul dorit. Il înșoțeșce și cănele fidel. Degiaba. Vaporul nu se iveșce. Dorule, o dorule!

LITERATURĂ.

Analele Academiei Române. A eșit de sub tipar la București: „Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XX. 1897—1898. Partea administrativă și debaterile“. Conține toate procesele verbale săptămânale, începând după închiderea sesiunii generale din 1897, apoi procesele verbale ale sesiunii generale din primăvara aceasta, dimpreună cu procesele verbale ale secțiunilor și comisiunilor, precum și raporturile ale aceloră, lucrări de ale membrilor și alte amănunte privitoare la activitatea primei noastre instituțiuni culturale. Din aceste vom prezintă și noi câteva cetitorilor nostri.

Alfred de Musset în românește. Atragem luarea aminte a cetitorilor asupra admirabilei traduceri a renumitei poeme „Noaptea de octombrie“ a lui Alfred de Musset. S'a adevărit și cu ocaziunea aceasta, că pe un poet numai un alt poet îl poate interpreta, căci traducerea poetului nostru Haralamb G. Lecca reoglindează atât de surprinzător toate frumusețile inspirațiunii marelui poet francez. De aceea ne felicităm, că „Familia“ poate să ofere publicului românesc aceasta lucrare de înaltă valoare.

Explicarea evangeliilor. Părintele protopresbiter Simeon Popescu de la Sibîiu, acuma profesor la București, a publicat acolo, în editura librăriei Leon Alcalay: Explicarea evangeliilor, lucrată conform programului în vigoare, carte aprobată de Sf. sinod pentru școalele normale și secundare din România. Prețul 2 lei 50 bani. A apărut de acelaș autor „Conducătorul“ la explicarea evangeliilor.

Artiștii Noștri e titlul unei lucrări istorico-artifice, datorită dlui Juarez Movilă de la București. Volumul prim va apăre în curând. În acest volum autorul a grupat 54 de fotografii și biografii d'ale artiștilor români dramatici, musicali, pictori, poeți, oratori, literați, țiarșiști etc. cari au lucrat la desvoltarea culturală și artistică a neamului românesc.

MUSICĂ ȘI TEATRU.

Dna Irina Vlădala de la opera română din București a dat de curând concert la Hațeg cu concursul baritonistului Anastasie Petrovici și al pianistei dna A. Scrob, luând parte și corul mixt al reuniunii române de cântări de acolo. După concertul bine reușit a urmat dans. Dilele aceste are să meargă la Lugos și Caransebeș.

Un concert în Alba-Iulia. Dl Anastasie Petrovici, baritonist de la opera română din București, a dat la 4 septembrie, cu concursul dnei Alina Scrob, un concert în Alba-Iulia. Concertul a reușit bine, înse numărul celor de față nu s'a urcat decât la 20, încât nu s'a scos nici speșele.

O operetă națională. Dl Antonio Giuliani, autorul mai multor operete italiene și franceze, care se află de vr'un an în România, lucrează la o operetă națională al cărei titlu e „La parapet“. Dl Giuliani a terminat pân' acuma musica actului I. Opereta se va reprezintă în stagiunea viitoare a Teatrului Național din București.

Concert și reprezentație teatrală în Cuveșol. Corul vocal român gr. or. va da la 8/20 septembrie un concert popular, după care se va jucă piesa „Săpătorul de bani“ în 3 acte.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Românce la gimnasiu. Cetim în „Unirea“ că la gimnasiul din Blaș sunt înscrise doue Românce. Dșoarele Cornelia Deac, fiica dlui profesor Aron Deac și Lucia Viciu, fiica dlui profesor Alexiu Viciu, au făcut în săptămâna trecută examen privat din cl. I gimnasială și au fost admise ca privatiste în cl. II. Iară „Patria“ ne spune, că la Cernăuți a fost primită în a V-a classă dșoara Hortensia Popovici, în cl. I dșoara Târnavean; la Suceava au fost admise în cl. II dșoarele Victoria Voiuțchi, Veronica Turcan și A. Isopescul.

Profesori noi la școalele române din Brașov. „Gazeta Tr.“ află, că Eforia școalelor centrale române din Brașov a angajat, în ședința sa din 26 aug. st. v. la școalele române din Brașov profesori noi pe domnii: Nicolae Puican și Axente Banciu la gimnasiu, dr. Const. Lacea la școala reală, și Petru Ciorogariu la școala comercială.

Clase paralele române la gimnasiul din Cernăuți. Mare bucurie au avut Români din Bucovina, că în sfârșit la gimnasiul de stat din Cernăuți se vor introduce și clase paralele române. Bucuria înse nu este deplină, căci ministerul a dispus ca în prima classă paralelă română, care se deschide acuma, să se propună în limba română numai studiile: religiunea, limba latină, matematica și limba română, celelalte tot în germanește. De sigur Români vor remonștră în poțtriva acestei ordonanțe, care nu-i poate mulțumi de loc.

Reuniune de învățatori români în Sătmar și Ugocia. După stăruință de vr'o doue-deci de ani, învățatorii români din Sătmar și Ugocia, aparținători diecesei Gheria, au putut să înființeze o reuniune a lor, pe temeiul statuteilor aprobate de guvern. Adunarea constituantă s'a ținut în Baia-mare la 25 august n. sub presiudiu învățătorului Atanasie Lupan din Baia-spie. Apoi reuniunea s'a constituit astfel: președinte înv. Atanasie Lupan, notar Leșianu, vicepreș. G. Bretean, vice-notar G. Dipse.

Doi unguri la mormântul lui Stefan cel mare. La 16/28 august s'a ținut la mănăstirea Putna în Bucovina parastas pentru fericitul și de-a purure pomenitul ctitor al acelei mănăstiri Stefan cel Bun și Mare, de cătră igumenul și archimandritul Vasile Renney de Herseni, asistat de alți preoți și fiind de față multă lume. fruntași și popor, din părțile acelea. Un ungar din Hadik a ținut o cuvântare frumoasă în limba românească, pentru sufletul marelui voevod. Alt ungar, Pál István János, a depus pe mormântul fericitului serbătorit o cunună foarte frumoasă și trei luminări mari.

Adunare învățătorească română în Verșeș. Reuniunea învățătorilor români gr. ort. de la școalele confessionale din diecesa Caransebeș se va întruni în adunare generală la Verșeș în zilele de 2—3 octombrie n., ținând patru ședințe.

C E N O U ?

Hymen. Dl *Liviu Rațiu*, absolvent de teologie al diecesei aradane, la 11 septembrie s'a cununat cu dșoara Lucreția Luțai în Cenadul-unguresc.

Șciri personale. Ex. Sa *măitropitul Miron Romanul*, precum aflăm din „Telegr. Roman“ e greu bolnav. Urâm grabnică însănătoșare. — Dl *Ioan Ciocan*, numit profesor de limba și literatură română la universitatea

din Budapesta, a renunțat la mandatul de deputat, dar a fost reales.

Carmen Sylva pe mare. Un diar bucureșean serie, că regina Elisabeta a României ș-a exprimat dorința de a petrece 15 zile în largul mării pe vaporul Carol I și a face astfel o cură de aer de mare.

Moștenitorul tronului la o nuntă românească. Archiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul tronului Austro-Ungariei, luând parte la manevrele de la Buziaș, a aflat că într'un sat de lângă Caransebeș urmă să se facă o bogată nuntă românească. Archiducele s'a dus, însoțit de mai mulți ofițeri superiori să vadă nunta țărănească și jocurile românești, cari l-au încântat foarte mult. Pe urmă întreținându-se cu mirele și mireasa, cari pricepeau ceva nemțească, le-a dat 200 de florini. Timp de două ore a stat archiducele în mijlocul țeranilor români. Atât mirele, cât și mireasa, i-au sărutat mâna și după datina din partea locului, mirele a ridicat mâna sărutată la frunte, iar mireasa la obraz. Asta i-a plăcut foarte Alteței Sale și a întrebat pe românește: „Așă la voi datina?“

Asociațiunea în Torontal. Dl dr. Nestor Oprescu, avocat în Sânmielăușul-mare, ca delegat al comitetului Asociațiunii, a convocat acolo pe 8/20 septembrie adunarea de constituire și organizare a despărțământului Torontal, pentru părțile de la canalul Bega spre nord.

Reuniunea femeilor române din Mediaș, în adunarea sa generală, ținută la 28 august, a constatat că fondurile ei se urcă la 7761 fl. 95 cr. Amăsurat statutelor, dacă fondul va atinge suma de 10.000 fl., din interesele lui se vor întemeia școale de învățământ și se vor da ajutoare fetițelor române din Mediaș și din împrejurime. În fruntea reuniunii stau doamnele: Maria Moldovan presidentă, Elena Suciu casieră și Maria Necșa secretară.

O nouă reuniune femelească. Aflăm că guvernul a provădit, după așteptare de doi ani, cu clausula de aprobare statutele Reuniunii femeilor române din Bran. Prin urmare, noua reuniune se va constitui în curând și apoi va începe a funcționa. Adunarea constituantă, după cum ni se scrie, se va ține la 21 septembrie n.

Trei exclamațiuni de la manevrele din Banat. *Majest. Sa Monarcul*, precum se vorbește în ținutul Vârșetului, cu ocaziunea manevrelor din Banat, vădând atâția Români, ar fi zis: „Într'adevăr aș crede că sunt în România, de n'aș ști că sunt în Ungaria“. — Ministrul Wlasits, când a vădit mulțimea de Români, a exclamat: „Pentru Dumnezeu, ăștia sunt toți Români!“ — *Un soldat secuim*, ajungând la Lugoș, a injurat indignat că ce fel de țară ungurească este asta, unde el de 3 săptămâni în continuu călătorește și numai cu valahii se înțelegește pretotindenea!“

Un profesor francez la Sibiu. Cetim în „Tribuna“ că dl Mario Roques, profesor, fost elev al școlii normale sup. din Paris, a sosit în Sibiu, unde va rămâne timp mai îndelungat spre a se deprinde în limba română, de care se ocupă cu predilecție. Tinerul profesor francez este coleg al dlui Ed. Cramaussel, care așă de frumos articol a scris despre noi în „Revue de Paris“.

Pressa din România și mișcările noastre culturale. Toate diarele de la noi constatară cu cea mai mare mulțumire succesul serbărilor de la Beins, publicând raporturi amănunțite. Diarele din România înse-

au dat numai niște informațiuni scurte și superficiale. Astfel nu este mirare, că publicul de dincolo n'are de loc cunoștințe despre mișcările noastre culturale și gândește că în privința aceasta la noi nu se face nimica.

Alegere de medici. Dl dr. George Moldovan a fost ales cu unanimitate medic în cercul Arpașului-de-jos în Făgăraș. — Dl dr. Enea Nicola a fost ales medic în cercul Ciacova în Banat.

România la manevrele din Banat, se dicea, că n'a fost reprezentată; în urmă înse s'a constatat, că a avut și dânsa reprezentanții sei și anume pe dnii ofițeri ai statului major român: Lupescu, căpitan de artilerie și Oprescu căpitan de cavalerie.

Au murit: *Basiliiu Poruțiu*, paroc gr. c. în Rediu, la 8 septembrie, în etate de 57 ani; *Ioan Bechnitz* la 9 septembrie în Sibiu în etate de 50 ani; *Ioana Maxim* n. Sârbu, soția preotului Vas. Maxim, la Avrig în 29 august, în etate de 45 ani.

DIN LUME.

Gronică mică. În Creta au izbucnit turburări nouă cu privilegiul deschiderii biroului de percepție în capitala Candia, unde sunt numiți ca slujbași numai creștini și nici un mahomedan. Turcii s'au împotrivit, s'au încăerat cu englezii și din amândouă părți au murit și s'au rănit mulți, eniar vice-consulul englez a fost omorât. — Dl de *Gubernatis din Sofia* trimite expresiunea iubirii sale pentru națiunea română; dsa serie dlui V. A. Urechia, că bulgarii n'au o ligă culturală ca a Românilor și de aceea nu profită așă de repede de civilizațiunea europeană.

Un turo făcând propagandă limbei române. Un corespondent din Epir al diarului „Timpul“ scrie, că Reșet-pașa, adjutantul sultanului și actualminte comandantul general de pe frontiera greco-turcă, visitând de curând mai multe comune românești de la Pind, a fost întâmpinat în toate comunele unde sunt școli românești, cu înanul în dialect românesc. Dânsul s'a interesat mult de mersul școalelor de acolo. În câteva comune pur românești, neexistând încă școli naționale, i s'au cântat imnuri grecești. Reșet-pașa, vădând aceasta, a zis: „Cu regret observ, că de și Români, nu știți carte românească. E bine și folositor să știe omul toate limbile din lume; e rușine înse să nu știe limba sa proprie. Știu că Români au cele mai bune aptitudini pentru cultură, industrie și comerț; ei nu înțeleg înse că elenismul este o boală care le amenință existența lor națională. Termin, dorind ca pe viitor să ve respectați dialectul vostru valach, căci pe voi enși-ve ve respectați“.

Călințarul săptămânei.

Dum. a 15-a după Rus., Mateiu c. 22 v. 22 - 46; ev. inv 4; gl. 6			
Țiua sept.	Călințarul vechiu	Călinț. nou	Soarele
Duminică	6 Minun. Arangh. Mihail	18 Toma Ap.	5 52 6 8
Luni	7 M. Sozont	19 Ianuarie	5 54 6 6
Marți	8 † Nasc. Nasc. de Ddeu	20 Eustachiu	5 56 6 4
Mercuri	9 † SS. Păr. Ioachim și Ana	21 Mateiu ev.	5 58 6 2
Joi	10 Mle Min. Mit. Nimfodora	22 Mauruțiu	6 0 6 0
Vineri	11 Ca. Teodora	23 Tecla I.	6 2 5 8
Sâmbătă	12 M. Autonom	26 Rupert	6 4 5 6

Proprietar, redactor răspundător și editor. **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)